

Bracia Muzułmanie na egipskiej scenie politycznej

Stowarzyszenie Braci Muzułmanów (*Dżamijjat al-Ichwan al-Muslimin*) jest sunnickim ruchem islamskim, który powstał w 1928 roku w odpowiedzi na postępującą sekularyzację oraz na skutek rozpadu Imperium Osmańskiego. Przez wiele lat Stowarzyszenie było kojarzone z ekstremizmem politycznym balansującym na pograniczu terroryzmu oraz przemocy politycznej. Odpowiedzialne m.in. za zabójstwo w 1948 roku egipskiego premiera Mahmuda an-Nukrasziego Paszę, próbę zamachu na życie prezydenta Gamal Abdel Nasera w 1954 roku, zabicie kadetów w szkole wojskowej w Aleppo w 1979 a także prawdopodobnie zabójstwo Anwara Sadata¹. Wielu członków Braci było więzionych i torturowanych w Egipcie. Przez długi okres czasu działalność Stowarzyszenia była kontrolowana i nadzorowana przez służby bezpieczeństwa.

Współcześnie Bracia Muzułmanie odcinają się od przemocy politycznej, biorą aktywny udział w życiu politycznym Egiptu, tolerują pluralizm polityczny oraz akceptują republikę parlamentarną. Ich hasłem nie jest już tak jak dawniej: „Allah jest naszym Bogiem, prorok jest naszym przywódcą, Koran jest naszą konstytucją, dżihad jest naszą drogą, a śmierć w imię Boga jest naszym pragnieniem”². Taki zwrot ku demokracji oraz odwrócenie się od fanatyzmu wynika z uświadomienia sobie przez islamskich radykałów, że demokracja jest jedyną szansą zdobycia władzy.

Praktyka polityczna

Aktywność polityczna Braci Muzułmanów została zabroniona w Egipcie w 1954 roku³. Zakaz działalności *Dżamijjat al-Ichwan al-Muslimin* wprowadził w 1954 roku premier Egiptu Gamel Abdel Naser. Była to odpowiedź, na dokonaną przez Braci nieudaną próbę zamachu

---

¹ Morderstwo prezydenta Egiptu Anwara Sadata zostało przeprowadzone przez członków Dżihadu Islamskiego, przemianowanego na Al-Jihad, czyli Dżihad, zwany też Dżihadem Egipskim. Jego członkowie wywodzą się z Braci, patrz B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Adam, Marszałek, Toruń 2003, s. 335.

² Cyt za. J. Danecki, *Podstawowe wiadomości o islamie*, t.2, Warszawa 1998, s. 129.

³ A. Rabasa, Ch. Benard, P. Chalk, C. Christine Fair, T. Karasik, R. Lal, I. Lesser, D. Thaler, *The Muslim World after 9/11*, RAND, Santa Monica 2004, s. 98.

terrorystycznego na życie prezydenta. Późniejsze spory na linii władza państwowa-Stowarzyszenie Braci Muzułmanów wynikały m.in. z niezadowolenia islamskich radykałów z prowadzonej przez egipskiego prezydenta Anwara Sadata polityki przyjaznej Izraelowi, zabójstwa przywódcy Braci Muzułmanów – Hassana Al-Banny, radykalnej polityki rządu względem Stowarzyszenia Braci Muzułmanów – ciągłych aresztowań i tortur Braci.

Poważną barierą dla swobodnej działalności opozycji politycznej stanowi ustawodawstwo egipskie. Prawo wystawienia kandydata na prezydenta przysługuje jedynie tym partiom, które posiadają 5% miejsc w parlamencie. Bracia, jako organizacja nielegalna oraz wystawiająca swoich przedstawicieli jako niezależnych kandydatów, są takiego prawa pozbawieni. Egipskie prawo zabrania tworzenia partii, posiadających jakiegokolwiek imperatyw religijny co uniemożliwia Stowarzyszeniu Braci Muzułmanów na rejestrację partii politycznej o charakterze religijnym. Prawdziwe restrykcje jednak nakłada prawo stanu wyjątkowego (*emergency law*). Prawo to wprowadzone w 1967 roku jest podstawą działania obecnego reżimu prezydenta Hosni Mubaraka. Wyposaża ono władze w nieograniczoną niemal władzę, naruszającą często podstawowe prawa i wolności jednostki. *Emergency law* zezwala na: przeszukiwanie domostw bez nakazu sądowego, monitorowanie i wycofywanie z obiegu gazet i książek bez podawania przyczyny, aresztowanie i przetrzymywanie zatrzymanych bez procesu sądowego, zakazuje manifestacji i demonstracji. Na podstawie tylko tych przepisów w Egipcie dochodzi do setek aresztowań opozycjonistów, zwłaszcza przed wyborami.

Mimo takich obostrzeń, Bracia Muzułmanie prowadzą efektywną działalność polityczną i społeczną w Egipcie. Strategia, wytyczona przez założyciela Braci Muzułmanów – Hassana Al-Bannę, wskazująca przede wszystkim na działalność misjonarską (*da'wa*), została wzbogacona przez nowe pokolenie Stowarzyszenia Braci Muzułmanów (m.in. Abd Al-Mun'i, Abu Al-Futuh) działalnością polityczną. Pierwotnym celem Braci od pierwszych dni jego istnienia aż do dzisiaj pozostaje islamizacja (edukacja) społeczeństwa oraz oparcie ustawodawstwa kraju na prawie boskim (*szari'acie*). Nowe pokolenie Braci Muzułmanów odeszło od zasady, według której udział w wyborach parlamentarnych jest grzechem. Wybory parlamentarne najlepiej pokazały, ile Bracia Muzułmanie zyskało odchodząc od tej zasady. W 2005 roku odnieśli bowiem największy w swojej historii politycznej sukces wyborczy. Członkowie Stowarzyszenia Braci Muzułmanów wystartowali jako niezależni kandydaci i w pierwszej rundzie wyborów parlamentarnych 2005 zdobyli 20,7% głosów tj. 88 na 454 miejsc w parlamencie egipskim. Zwycięstwo to pokazuje znaczenie ruchu islamskiego na scenie politycznej Egiptu. Stowarzyszenie posługiwało się mniejszą ilością islamskich sloganów demonstrując większą otwartość niż inne grupy opozycyjne takie jak np. *Kifaja*. Reżim

egipski na krótko przed wyborami wypuścił z więzień wielu Braci, którzy publicznie rozpropagowali hasła wyborcze Stowarzyszenia Braci Muzułmanów. Szybko stało się jasnym, że Bracia stanowią największą opozycję dla rządzącej Partii Narodowo-Demokratycznej (NDP). Stopień tolerancji dla ich działalności gwałtownie się obniżył, zwłaszcza podczas drugiej i trzeciej rundy wyborów parlamentarnych. Niska frekwencja wyborcza – 25% upoważnionych do głosowania – pokazała, że ani Partia Narodowo-Demokratyczna, ani Bracia Muzułmanie nie odzwierciedlają w pełni woli Egipcjan. Zwycięstwo Braci można tłumaczyć słabością świeckiej opozycji, na którą złożył się szereg barier, od zastraszania do administracyjnych obostrzeń. Jednak dla reżimu Mubaraka to pro-demokratyczna opozycja a nie islamiści stanowi dziś największe zagrożenie. Prezydent Egiptu może bowiem liczyć na międzynarodowe wsparcie w walce z islamistami, w walce z demokratami – już raczej nie⁴.

Wysokie poparcie dla islamistów wynika z prowadzonej przez nich trójwymiarowej strategii, tworzącej pozytywny *image* Stowarzyszenia Braci Muzułmanów, a co za tym idzie mającej realny wpływ na polityczny sukces Braci. Po pierwsze, Bracia współpracują z mniejszymi partiami opozycyjnymi w parlamencie zyskując na legitymizacji, a sam proces elekcji wyłonił godnych zaufania członków Braci Muzułmanów. Po drugie, Stowarzyszenie Braci Muzułmanów posiada duże wpływy wśród grup związkowych i studenckich (np. syndykat inżynierski, środowiska studenckie) – ważnych podmiotów lobbujących na egipskiej scenie politycznej. Po trzecie, Bracia ustanowili sieć socjalną, świadczącą mieszkańcom usługi, będące w kompetencji rządu, który nie dopełnia swych obowiązków względem społeczeństwa. 40% społeczeństwa żyje w ubóstwie. Zaspokajanie potrzeb ludzi w sferach zatrudnienia, zdrowia, edukacji stanowi element pozyskiwania ich poparcia wyborczego⁵. Od ponad 30 lat Bracia odcinają się oficjalnie od przemocy politycznej. Nie jest ugrupowaniem rewolucyjnym, które jest gotowe obalić głowę państwa, jak to zdarzało się wielokrotnie w Egipcie. Należy wreszcie pamiętać o tym, że muzułmanie stanowią 90% społeczeństwa Egiptu a kraj ten posiada bogatą historię islamu oraz oporu przeciwko kolonializmowi. Można wskazać także na prawidłowość, według której wraz z nasilającymi się restrykcjami rządowymi względem Braci Muzułmanów (zakaz działalności politycznej, zakaz organizowania demonstracji) poparcie społeczne dla islamistów rośnie⁶. Sukces Braci Muzułmanów w Egipcie można także tłumaczyć warunkami, jakie panują w kraju. Walka ze złą sytuacją ekonomiczną,

---

⁴ K. Abaza, *Political Islam and regime survival in Egypt*, w: *Policy Focus* nr 51, The Washington Institute for Near East Policy, Waszyngton 2006

⁵ J. Walsh, *Egypt's Muslim Brotherhood. Understanding centrist Islam*, w: *Harvard International Review*, nr. 24, Hanower 2003, s. 2.

⁶ M. Hassan, *Outlawed and Outspoken: The Muslim Brotherhood in pursuit of legal existence and intellectual development in Egypt*, Middle Eastern Studies Dept, UC Berkley 2005, s. 16-20.

korupcją, kryzysem społecznym podejmowane są nie przez rząd egipski, ale raczej przez społeczne komórki Braci, prowadzące działalność charytatywną i misjonarską. Społeczeństwo coraz częściej w religii widzi lekarstwo na własne bolączki.

Ideologia polityczna

Ideologia polityczna Braci Muzułmanów wyraża się dziś zarówno w fundamentalistycznym salafizmie, jak również nowoczesnym islamizmie. Z salafizmu Bracia do dziś czerpią idee oparcia rządów o prawo boskie. Z dystansem podchodzą jednak do salafickiej *bid'a*, czyli zasady potępiającej wszelkie odstępstwa od islamu oraz innowacji religijne takich jak: ceremonie ślubne czy pogrzebowe. Z drugiej strony dostosowuje własną ideologię religijną do współczesnych warunków. Akceptuje demokrację, wolne i równe wybory oraz polityczny pluralizm. W Stowarzyszeniu Braci Muzułmanów istnieją zatem stronnicy Al-Banny oraz zwolennicy „współczesnego islamu” (*modern islam*). Do tych ostatnich zaliczymy: Ahmada Kamala, Abdula Magd, Fahmę Howaidy czy Teresa Biszrę. Odwoływanie się do tradycji myśli Braci przez tych pierwszych świadczy o konsekwencji oraz spójności ideologicznej Braci Muzułmanów. Z drugiej strony blokuje nowe prądy myślowe, powodując podziały w organizacji oraz islamie politycznym w Egipcie. Podziały z kolei rodzą nieufność społeczną, co do solidarności Braci. Należy jednak podkreślić, że to w dużej mierze właśnie *modern islam* stanowi dziś o popularności Braci Muzułmanów. Jeśli Stowarzyszenie Braci Muzułmanów odrzuci idee współczesnego islamu na rzecz haseł fundamentalistycznych, wówczas nie tylko straci poparcie społeczne, ale także trudniej mu będzie przeprowadzić islamizację społeczeństwa⁷.

3 marca 2004 roku Biuro Generalne Braci ogłosiło „Inicjatywę Reform Braci Muzułmanów” (*Muslim Brotherhood reform initiative*). Inicjatywa ta była odpowiedzią Stowarzyszenia Braci Muzułmanów na program reform rządzącej Partii Narodowo-Demokratycznej ogłoszony we wrześniu 2003 roku. Reżim w odpowiedzi na inicjatywę Braci rozpoczął kampanię aresztowań. Sama inicjatywa podkreślała potrzebę przeprowadzenia reform poprzez wprowadzenie demokracji w kraju. Bracia podkreślali w inicjatywie wolność, sprawiedliwość, równość oraz znaczenie prawa boskiego. 11-stronicowa inicjatywa obejmuje propozycje reform m.in. w sferach: ekonomicznej, edukacyjnej, społecznej i politycznej. Jest w niej mowa o czynnym i biernym prawie wyborczym kobiet. Plan reform Braci

---

⁷ M. Hassan, *Outlawed...*, op. cit., s. 20-30.

Muzułmanów podkreślał niewielką rolę rządu w dokonywaniu zmian w kraju⁸. Krytycy inicjatywy podkreślają, że demokracja ma być jedynie narzędziem w rękach islamistów do zdobycia władzy. Minister Spraw Wewnętrznych – Habit El-Adli przypomniał 4 marca 2004 roku, że tylko legalne partie polityczne mogą występować z planami reform. Krytycy planu reform Stowarzyszenia Braci Muzułmanów podkreślali oportunizm *Dżamijjat al-Ichwan al-Muslimin* wskazując na chęć zdobycia władzy za wszelką cenę. Z jednej strony Bracia Muzułmanie wołają: islam jest rozwiązaniem, z drugiej nie dotrzymuje wszystkich restrykcji wobec kobiet wskazanych w Koranie – grzmiała opozycja. Jakkolwiek można doszukać się prawdy w głosach krytyków, tak nie można odmówić Braciom Muzułmanom wychodzenia z propozycjami zmian, mającymi na celu poprawę sytuacji gospodarczej i politycznej Egiptu. Reprezentacja Braci Muzułmanów jest największą siłą opozycyjną w egipskim parlamencie. Posiada tym samym prawo do wysuwania propozycji wyjścia z impasu, w jakim niewątpliwie znalazło się państwo egipskie.

W inicjatywie na uwagę zasługuje także zwrot w kierunku państwa opartego na prawie islamskim, ale nie w każdej dziedzinie państwa. Prezentujący na konferencji prasowej inicjatywę Mahdi Akef podkreślił, że system ekonomiczny może być oderwany od islamu zakazując lichwy. Kanony systemu ekonomicznego powinny być oparte na międzynarodowych standardach. Oderwany od islamu system ekonomiczny powinien respektować własność prywatną, wolność rynku, prywatyzację, chronić prawa pracowników oraz maksymalizować korzyści i eliminować nierówności. Podkreśliłmy zatem raz jeszcze, główne przesłanie Braci się nie zmieniło. Retoryka i strategia dojrzały i zostały przystosowane do socjo-politycznych realiów Egiptu. Dzisiejsze priorytety Stowarzyszenia takie jak: walka z korupcją, poprawa systemu szkolnictwa nie są nowe i mają swoje korzenie w historii Braci, jeszcze z czasów Hassana Al-Banny⁹.

W programie wyborczym 2005 Bracia Muzułmanie skupili się na odniesieniu islamu do *mechanizmów demokracji w nowoczesnym państwie*, odrzucając idee państw teokratycznego. Program podkreślał konieczność przeprowadzenia reform przy pomocy środków pokojowych, instytucji państwowych oraz w oparciu o prawo boskie. *Szari'at* nie jest zaprzeczeniem demokracji, a wręcz akceptuje jej podstawowe przymioty takie jak: podział władzy, pluralizm partyjny, pokojowa rotacja władzy – podkreślało Stowarzyszenie w programie. Zmiany należy zacząć od samych siebie, co zwłaszcza skierowane było pod

---

⁸ M. Yacoubian, *Promoting Middle East democracy II – Arab initiatives w: Special report*, United States Institute of peace, Washington 2005, s. 10-11.

⁹ N. Antar, *The Muslim Brotherhood's success in the legislative elections in Egypt 2005: reasons and implications*, Euromesco, Kair-Berlin 2006, s. 17-18.

adresem polityków. Reformy są niezbędne, jeśli chcemy mówić o moralności w polityce oraz pozbyciu się zjawiska korupcji w życiu publicznym. Przedstawiciele Braci roztaczają w programie wizję wolności: praw człowieka, praw obywatelskich, wartości i kultury, mediów, młodzieży i dzieci. System zbudowany powinien być na sprawiedliwości bez dyskryminacji. Kobietom przysługuje prawo do udziału w działalności misjonarskiej (*da'wa*) oraz politycznej. W drugiej części programu znajdujemy odniesienia do rozwoju agrokultury, przemysłu, urbanizacji, edukacji, badań naukowych, systemu zdrowia oraz środowiska. Trzecia i ostatnia część programu proponuje reformy polityczne, ekonomiczne i społeczne. Bracia Muzułmanie podkreślają brak demokracji w Egipcie oraz szeroką korupcję, zapisy prawne sprzeczne z prawami człowieka, dużą liczbę więźniów, jak również torturowanych. Stowarzyszenie Braci Muzułmanów proponuje zmianę prawa tak, aby ministrowie mogli być dymisjonowani podczas trwania ich mandatu, w odniesieniu do artykułu 159 konstytucji Egiptu. Inne propozycje Braci to: zmniejszenie liczby ministerstw czy zapewnienie większej autonomii finansowej i administracyjnej lokalnym władzom. Bracia Muzułmanie wspierają narodowe ruchy oporu w Palestynie, na Wzgórzach Golan i w Iraku oraz są przeciwni normalizacji stosunków z Izraelem. W sferze ekonomii, poza wyżej wspomnianymi filarami, Bracia Muzułmanie wskazuje na obowiązek ustanowienia Narodowych Zrzeszeń, zbierających *zakat* (podatek). Bracia wzywają także do unifikacji systemu zabezpieczeń socjalnych w ramach jednego prawa¹⁰.

Po wyborach parlamentarnych w 2005 roku Bracia ogłosili agendę polityczną wyznaczającą priorytety w polityce krajowej i zagranicznej. Wśród celów politycznych wewnętrznych znalazły się m.in.: klasyfikacja stanowiska Braci, zrównoważenie działalności Braci na różnych szczeblach społecznych, aktywność polityczna, współpraca polityczna. Dla polityki zagranicznej wyznaczone zostały cele: walka z amerykańszmem, syjonizmem, obcymi wpływami (globalizacją) oraz negocjacje z USA w sprawie ich wycofania z Ziemi Świętej¹¹.

Bracia w parlamencie 2000-2006

W okresie kadencji 2000-2005 deputowani Braci Muzułmanów krytykowali każdy akt i każdą publikację przeciwną islamowi, zasadom moralnym, egipskiej tradycji oraz językowi arabskiemu. Minister kultury przychylnie rozpatrzył zapytania Braci Muzułmanów o

---

¹⁰ N. Antar, *The...*, op. cit. s. 18-19.

¹¹ I. Elad-Altman, *The Egyptian Brotherhood after the 2005 election*, w: H. Fradkin, H. Haqqani, E. Brown (red), *Current trends in islamic ideology*, vol 4, Hudson Institute, Washington 2006, s. 5-22.

konfiskatę kontrowersyjnej pozycji oraz autoryzację Al-Azharu do wydawania opinii o tym, czy dane źródło jest zgodne z zasadami islamu. Inny przypadek dotyczył pozycji traktującej o arabskim i islamskim dziedzictwie oraz krytykującą język arabski. Deputowani Braci sądzili, że pieniądze publiczne z których publikacja była finansowana, przy tak dużym poziomie biedy w kraju nie jest racjonalną decyzją. W poprzedniej kadencji parlamentu Bracia stanowili zaledwie 4% zgromadzenia (17 z 454 członków zgromadzenia), stąd też ich wpływ na politykę był proporcjonalny do ich reprezentacji. Nie posiadali oni realnego wpływu na przebieg procesów legislacyjnych. Przedstawiciele Stowarzyszenia podczas debat sejmowych podnosili problem korupcji i bieżących wydarzeń w kraju, proponując często powołanie specjalnych komisji sejmowych dla zbadania określonego problemu. Krytyka reżimu przez deputowanych Braci Muzułmanów oraz wzywianie rządu egipskiego do przeprowadzenia reform stanowiły impuls do podjęcia działań przez rządzącą NDP¹².

Pierwsze posiedzenie nowo wybranego parlamentu 2005 odbyło się 13 grudnia. Podczas posiedzenia doszło do konfrontacji między członkami NDP a przedstawicielami Braci o to, kto powinien przewodniczyć komitetom parlamentarnym. Akram Asha'ar był jedynym deputowanym Stowarzyszenia, który objął przewodnictwo jednego z komitetów - komitecie zdrowia. Opozycja z Braćmi Muzułmanami na czele dokonała także przeglądu międzynarodowych oraz narodowych umów podpisanych przez Egipt. Proponując nowelizacje kilku z nich, deputowani Braci odrzucili „Arabską Umowę Zwalczającą Terroryzm” podkreślając, że umowa ta narusza prawa człowieka, co zostało także uwypatnione w raporcie *Amnesty International*. W odpowiedzi na duńskie karykatury proroka Mahometa z turbanem w kształcie bomby na głowie, przedstawiciele Braci Muzułmanów w parlamencie wezwali muzułmanów z całego świata do bojkotu duńskich produktów, a jeden z deputowanych Stowarzyszenia Braci Muzułmanów zaproponował projekt ustawy, potępiającej akty kpiny przeciwko prorokom, posłańcom oraz religiom. Od maja do lipca 2006 reżim prowadził kampanię represji i publicznych oskarżeń przeciwko Bractwu:

- 31 marca 2006 roku kampania rządowa skierowana przeciwko członkom środowisk akademickich oraz biznesmenom popierającym Braci Muzułmanów, przeprowadzono konfiskatę ich mieszkań, skontrolowano ich prywatne interesy. Według Braci Muzułmanów była to odpowiedź rządu na kampanię Stowarzyszenia Braci Muzułmanów przeciwko prawu stanu nadzwyczajnego,

---

¹² N. Antar, *The...*, op. cit. s. 19-21.

- 27 kwietnia 2006 roku, członkowie Braci Muzułmanów zostali aresztowani podczas protestów, odbywających się przeciwko procesowi sądowemu dwóch proreformatorskich sędziów,
- 18 marca 2006 roku druga fala aresztowań charakteryzowała się większą skalą agresji przeciwko demonstrującym w całym Egipcie, telewizja *Al-Dżazira* podała, że prezydent Mubarak odbył wizytę w Białym Domu, a lokalni analitycy sugerowali, jakoby prezydent otrzymał zielone światło dla tłumienia aktywności Braci Muzułmanów oraz innych reformistów...bo nie uznają Izraela, bo nie odrzucają przemocy w rozwiązaniu problemu Palestyny, bo Bracia Muzułmanie odrzucają system dziedziczenia tronu w Egipcie, na którym prezydent chce posadzić swojego syna,
- 13 lipca 2006 roku przez kraj przetoczyła się kolejna fala represji przeciwko członkom Braci Muzułmanów. Zostali oni oskarżeni o zakładanie komisji zbierających fundusze dla Stowarzyszenia Braci Muzułmanów i ustanawianie kontaktów z narodowymi i międzynarodowymi organizacjami charytatywnymi¹³.

Bracia Muzułmanie dążą do zmiany egipskiego parlamentu w prawdziwe ciało ustawodawcze, reprezentujące mieszkańców, którzy go wybrali. Agresywne i desperackie działania reżimu spowodowane są rosnącymi wpływami Stowarzyszenia Braci Muzułmanów w społeczeństwie.

Bracia Muzułmanie, gdy rozpoczynali swoją działalność w 1928 roku wołali o przeprowadzenie reform w meczetach poprzez organizacje charytatywne, prowadzone przez grupy o podłożu islamskim. Chęć dokonania zmian była ideą popularną od kręgów konserwatywnych aż po fundamentalistyczne. Aktywność polityczna Braci wpłynęła na ich ideologię. Pluralizm był wcześniej nie do zaakceptowania bo sprzeczny z islamem, religią, która wzywa do jedności narodu, nie do atomizacji społeczeństwa. Bracia Muzułmanie wzywają do ustanowienia państwa cywilnego opartego na zasadach prawa boskiego. O ile podobny zapis istnieje już w konstytucji (artykuł 2 mówi o tym, że islam jest źródłem legislacyjny), o tyle reżim nie stosuje się do istniejącego prawa.

Wielu obserwatorów i analityków obawia się, że dojście islamistów do władzy będzie oznaczało ograniczenie przez nich wolności demokratycznych. Obawy przed islamistami u władzy są m.in. pochodną wcześniejszych doświadczeń, takich jak islamska rewolucja w

---

¹³ N. Antar, *The...*, op. cit. s. 19-21.

Iranie i powstanie teokracji, rządy Kadafiego w Libii czy talibów w Afganistanie. Gilles Kepel – jeden z czołowych badaczy świata arabskiego uspokaja: „Fanatyzm nie jest dziś w cenie. Muzułmanie są normalnymi ludźmi, którzy pragną wolności i demokracji. Większość z nich żyją pod rządami autorytarnymi. Nawet, jeśli mówią o wprowadzeniu *szari'atu* nie mają na myśli kamienowania za cudzołóstwo, ale raczej prowadzenie pobożnego życia. Muzułmanom wydaje się, że gdyby rządzący przestrzegali Koranu, wszystko byłoby dobrze”.¹⁴

Dalsze ignorowanie i izolacja Braci Muzułmanów przez reżim Mubaraaka oraz brak niezbędnych reform w kraju spowoduje wzrost poparcia islamistów w społeczeństwie, bo zabierze ludziom ważnego dostawcę dóbr i usług (*da'wa*). Panujący w Egipcie statut quo – kryzys ekonomiczny, korupcja, dławienie opozycji przez rząd, wzbudzi w społeczeństwie jeszcze większe pragnienie demokracji i reform, za którymi optują dziś Bracia Muzułmanie. Jeśli reformy, do których wzywają Bracia Muzułmańscy, nie zostaną podjęte przez prezydenta Egiptu, wówczas panujący impas społeczny i ekonomiczny się powiększy. Jeśli reformy te zostaną chociaż częściowo podjęte przez rządzących, będzie to dowodem skuteczności wpływów na politykę islamistów i może przyczynić się do wzrostu ich poparcia. Aresztowania, jakich dokonuje reżim na członkach Stowarzyszenia Braci Muzułmanów stanowią wymierzoną w nich prowokację. Jednak w rzeczywistości okazuje się bardziej wzmacniać, niż osłabiać islamską opozycję. Największym dziś wyzwaniem dla Braci Muzułmanów jest legalizacja swojej działalności politycznej. Krok ten, może być przełomowy, bo spowoduje wzrost znaczenia Braci Muzułmanów na arenie politycznej i rozszerzy temu ugrupowaniu wachlarz możliwości politycznych. Naciski z zewnątrz, naciski społeczne oraz próby znalezienia konsensusu opozycji z rządzącymi lub po prostu nowe pokolenie – to jedyne rozwiązania, które mogą doprowadzić islamskich radykałów do politycznej legalizacji. A w przeliczeniu na lata to dość odległa perspektywa.

Artykuł ukazał się w: Gdańskie Studia Politologiczne 2006/2007

Copyright@Wojciech Grabowski

---

¹⁴ P. Szczerkowski, *Gilles Kapel: Islamscy fanatycy przegrywają* w: *Gazeta Wyborcza* z 25-26.02.2007, <http://www.gazetawyborcza.pl/1,76842,3944862.html>